Ч. 169 (12.825). Львів, пятниця 31. липня 1931. Poсztowa opłatę koplacono гуcz-Hem Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-28.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Англійці у Берліні.

Назрівання нової системи політичних сил Европи.

Львів, 29. липня 1931.

Дводневий побут премієра Великої Британії і її міністра закордонних справ (в понеділок і вівторок цього тижня) у столиці Німеччини є безумовно одною з найважніших дат повоєнної історії Европи. Під впливом останніх німецьких подій, які заалярмували світ і казали йому забути не один „пересуд" воєнної спадщини, люди втратили теж почуття того великанського перелому, без якого не моглаб витати нині англійських державних діячів окликами „Heil!" та сама юрба, яка тому кільканацять літ ревіла „Gott strafe England!". Колиб ще десять літ тому сказав хтось голосно, що найвищі офіціяльні представники Великої Британії будуть невдовзі складати святочну візиту маршалові Гінденбурґові — булиб пересічні смертники порадили такому пророкові розпочати мерщій лікуватися. Нині ціла німецька преса розпливається у похвалах і гимнах на честь Анґлії і її уряду, а англійський премієр заявляє, що головною ціллю його приїзду до Берліна було бажання показати цілому світові, що „Анґлія має повне довіря до Німеччини".

Наглядне зденервування французької преси з приводу тієї берлінської подорожі пп. Мекдональда й Гендерсона та демонстративне легковаження її польською пресою („Час" з дня 29. ц. м.) так і зачинає передову статтю словами: „Побут англійських міністрів у Берліні має невелике політичне значіння", — є саме доказом величезного значіння тієї події. Як згадано, це значіння вміщається передусім у психольогічному переломі повоєнної Европи, себто у радикальній зміні того чинника, який — ніби невловимий і ефімерний — а проте такий всевладний і рішаючий для ходу історичних подій. Очевидно, що й у даному випадку — зміна анґльо-німецьких настроїв, чи то „психічного наставлення" обох громадянств, є безумовно вислідом кристалізації конкретних відносин в Европі та, в свою чергу, мусить впливати на дальшу їх кристалізацію — по лінії спільних інтересів Анґлії й Німеччини.

Річ саме у тім, що спільнота цих інтересів щораз глибша і щораз ясніша. Ніколи так, як у цих днях і тижнях, не виринала ще з такою брутальністю правда, що з усіх держав світа, які програли на останній війні, є (може поруч із Росією) — Анґлія. І ніколи англійська політична думка й прилюдна опінія не здавала собі ще так ясно справу, як щойно тепер, що єдиною державою, яка виграла на тій самій війні — це Франція.

Знищивши німецького суперника до панування на морях — Анґлія придбала собі нового суперника в особі Зединених Держав Півн. Америки, якому мусіла відразу (ще на вашингтонській конференції в січні 1921 року) признати цілком рівнорядне становище, та одночасно допомогла ще й до відродин морських амбіцій Франції. Допомігши Франції до знищення сухопутньої потуги Німеччини — допомогла Анґлія до здвигнення нової, від Наполеонських часів небувалої сухопутньої потуги Франції. Упокоривши Німеччину зобовязанням платити своєрідні воєнні данини титулом „відшкодування" Франції впродовж трьох поколінь — Анґлія допомогла Франції заповнити пивниці її державного банку золотом, яке, поруч з французькою армією і системою сітки воєнно-політичних союзів, закопило гегемонію на европейському континенті.

Але англійські острови, на яких лежить метрополія Великої Британії, занадто близько лежать европейського суходолу. І тому підчас минулотижневої льондонської конференції, підчас побуту у великобритійській столиці пп. Лявала, Бріна і Фляндена — англійська воздушна фльота демонструвала над Льондоном оборону міста й берегів Анґлії перед наїздом „від сторони континенту". Анґлія освідомила собі небезпеку, яка є де-де грізнішою від колишньої небезпеки німецької. Бо колись скарбником світа був Льондон. Нині париська фінансієра, йдучи по лінії французької державної політики, в днях великого фінансового потрясення у Німеччині — викуповує англійське золото й загрожує — здавалося непохитному — англійському фунтові! А коли весь світ погоджується одноголосно, що катастрофа Німеччини булаб катастрофою світа — Франція має уже стільки мілітарної і фінансової сили, що накладає і Анґлії і Америці тактику — „доброзичливого" обсерватора й дорадника, узалежнюючи реальну поміч від дальших політичних уступок Німеччини, себто дальшого політичного скріплення Франції, з дальшим ослабленням значіння і впливів Анґлії...

Тому булоб найвищою наївністю припускати, що ведені в такий час розмови поміж керманичами Анґлії й Німеччини обмежуються до виміни куртуазійних компліментів або до дискусії над третьорядними проблемами формального характеру. Коли офіціяльний комунікат каже, що в Берліні продовжуються наради, започатковані в Чекерс, то значить те, що продовжувалася виміна думок, з якої мусить зродитися нова політична система Европи.

Безумовно, що в Берліні ще її не зафіксовано, ані може про неї не говорено конкретними формулами. Але вона неминуча, вона вирине силою льоґіки історичних подій, і такі випадки, як двократна подорож німецьких міністрів до Льондону впродовж кількох тижнів й англійська ревізита у Берліні, процес назрівання того нового укладу політичних сил Европи безумовно приспішує. Як-же ясним є неспокій французьких публіцистів, які раді би вмовити в себе і світ, що поза подорожами Брінінґа й Мекдональда криються лише пусті жести! Хто у це сьогодні вірить?!

Збіжева політика Польщі.

Резолюції варшавської господарської конференції (гл. вчорашнє й оноїішнє „Діло") у справі збіжевої політики польської держави починаються похвалою на честь П. З. П. З. („Паньствове Заклади Пшемислу Збожовеґо"), які буцім-то надавичайно добре впливали своєю інтервенцією на звижку цін збіжжа. Однак зараз додамо цілий ряд „побажань" по адресі П. З. П. З., а саме: 1) щоби на будуче П. З. П. З. обняли при закупі цілу територію держави; 2) щоби закуп збіжжа здецентралізувати й переводити його через апарат збіжевої торгівлі, зокрема через хліборобську кооперацію; 3) щоби збіжжа скуповувати передусім зараз по жнивах; 4) щоби в самій внутрішній орґанізації П. З. П. З. поробити зміни, які уможливлювалиб більший вплив хліборобів на цю установу.

Приглядаючись цим побажанням конференції бачимо, що похвала П. З. П. З. була по правді зайвою, коли треба аж стільки, себто майже все, у них змінити. Та це не таке важне. Для нас важно ствердити, що саме П. З. П. З. не вивязались зі свого завдання, а коли і частинно вивязались, то користи з цього найменше мав і має наш український хлібороб. Передусім сама орґанізація П. З. П. З., як державної установи, не дає нам ніякої можливости впливати на її політику чи працю, бож наших представників ні від кооперації, ні від „Сільського Господаря" там немає і не буде. Що без безпосереднього впливу хліборобів політика П. З. П. З. не йде зовсім по лінії заспокоєння хліборобських інтересів — свідчать найкраще постанови конференції. А що ця політика не бере зокрема на увагу потреб наших хліборобів, це аж надто ясне.

Конференція констатує, що П. З. П. З. не обняли своєю працею цілої держави, ми констатуємо, що наш хлібороб не відчув безпосередньо їх істнування. Бо не можемо вважати за вплив праці П. З. П. З., коли на біржевих нотуваннях появляються всякі високі числа, буцімто плачені за збіжжа, в той самий час, як наш селянин мусів віддавати свій продукт за половину ціни, або й зовсім не міг його продати. З інтервенції П. З. П. З. користали передусім поміщики цілої держави і частинно хлібороби корінної Польщі. Навіть сама конференція звертає увагу, що не використано для купівлі збіжжа широкого апарату збіжевої торговлі та кооперації, а відомо, що наш селянин не має сьогодні змоги так зорґанізувати подажу своїх продуктів, щоби він сам міг найти десь місце скупу П. З. П. З. Тим самим наш хлібороб не міг віддавати збіжжа до скупу безпосередньо, а опинювалось воно на ринку хіба посередньою дорогою, при чому заробляв купець-посередник, а не хлібороб.

Та для нашого хлібороба найфатальнішою є знижка цін в осені і їх звижка на переднівку. В деяких околицях нашого краю ціни на збіжжа є троє вищі тепер, ніж були в осені. А всеж, селянин мусів його продати, бо не було іншої ради. Платности податків, додатків, данин, кар, оплат і т. д. — отсе примус продавання збіжжа в осені. Але це не булоб таке страшне, колиб саме вихвалювані конференцією „Паньствове Заклади Пшемислу Збожовеґо" в той час інтервеніювали на ринках. Але саме тоді наш хлібороб стоїть безрадний супроти зґраї купців і посередників, а державної інтервенції нема! Вона приходить щойно пізніше, коли хлібороб випродав, що мав, та коли продають поміщики, чи гуртівники. Тому наш хлібороб тратить величезні суми прибутку, а біржі нотують радісно сьогодня за жито по 26 зол., яке наш селянин продав за 8 чи 10 зол. в осені. Видно, що така „скора" інтервенція П. З. П. З. далася відчути і полякам, коли конференція висунула побажання в цім дусі.

Однак для нас замало постулятів конференції. Ми мусимо супроти П. З. П. З. підкреслити такі домагання, які щойно можуть їх працю зробити корисною для українського хлібороба. Ці домагання зводяться до таких двох головних точок: 1) вплив хліборобів, а в тому теж і українських хліборобів, через їх орґанізації, у нас через „Сільський Господар" і нашу кооперацію на працю і політику П. З. П. З. та 2) переводження купівлі збіжжа від малоземельних хліборобів рівномірно в цілій державі, беручи під увагу передусім теж і українських хліборобів, а цю купівлю треба переводити не через приватних торговців, які використовують хлібороба, але через його власну кооперативну орґанізацію.

Розглядаючи експорт збіжжа за кордон, конференція констатує, що зворот мит при експорті дав позитивні результати вдержанням цін на краєвих ринках. Однак до цього треба додати, що цей зворот мит, хоч може дещо підніс ціни, то не приходив реально до рук першого продаючого, себто хлібороба, а лишався в кишенях торговців і посередників, які в цей спосіб підносили свій зарібок. Доказом цього хочби реально плачені ціни на наших льокальних ринках і високі ціни експортованого продукту.

При цьому конференція ствердила одну надзвичайно важну річ, а саме, що „...дотепер приноровлювана висота звороту мит для збіжжа і перемелу є невистарчаюча для піднесення внутрішньої висоти цін до рівня коштів продукції"... Іншими словами, що навіть колиб хлібороб діставав ціни, нотовані при вивозі за кордон, то ще не оплатив би самокоштів продукції. А що-ж щойно говорити про селянина, який дістав по-

ловину тієї ціни, отже напр. про українського селянина? Тут вже про виплатність господарки й мови нема. А всеж, коли ми твердимо, що наш хлібороб може жити тільки через ощадности на харчах і одягах рідні, то нам презентують іронічний усміх і... нові платничі накази. Чиж можемо бути вдоволені з такої поведінки в господарських справах, де наш хлібороб сходить при своїй важкій праці на дохід нижче конечного мінімум прожиття?

Дальше займалась конференція міжнароднім збіжевим порозумінням, про що в нас доволі писалось, та співпрацю в експорті жита з Німеччиною, яка саме в останніх днях умови не продовжила.

Конференція пропонує будову елеватора в Ґдині та здає будову окружних збіжевих елеваторів на приватну ініціятиву та ініціятиву хліборобських орґанізацій. Звідки взяти на це гроші — ради не подано.

Присвячено ще кілька уваг комісовій продажі збіжжа через хліборобів, але це не поможе, з огляду на давню звичку продажі за готівку.

Бачимо з цього, що польська збіжева політика не йде на користь нашого хлібороба. Можливо, що користає з цього частинно польський хлібороб, а напевно користає торговець і посередник.

Інж. Евген Храпливий.

——o——

Конґрес Соціялістичного Інтернаціоналу.

Відень, 28. липня 1931 р.

В суботу 25. липня відбулося у найбільшій салі Відня, в „Концертовому Домі", відкриття 4-го конґресу Соціялістичного Інтернаціоналу. Саля повна по береги, — делеґатів, гостей і просто цікавих віденців, які прийшли поглянути на провідників соціялістичного руху ріжних країн Европи й Америки.

Відкрив конґрес святочною промовою бельґієць Вандервельде. Він казав про страждання міліонів під тягарем сучасної господарської кризи, пояснює причини й наслідки цього лихоліття з соціялістичного погляду та закликав всі партії, що належать до Соц. Інтернаціоналу, боротися проти воєнної небезпеки. Він розводився про зріст демократії і соціялістичного руху у цілому світі, а згадавши діячів Інтернаціоналу, які були присутні на конґресі в Брюселі в 1928 році та не дожили до нинішнього конґресу у Відні, — висловив надію, що не вважаючи на сучасну скрутну добу світова демократія іде вперед і що цього її поступу не вдалося та не вдасться зупинити ніяким диктаторам. Після Вандельвельде склав привіт бурмістр „соціялістичного" Відня й одночасно голова австрійської соц.-дем. партії Зайц.

Після того перше засідання припинено й усі учасники поїхали на нововідкритий віденський стадіон, де спортовці, учасники Міжнародньої Робітничої Олімпіяди, влаштували символічну гру живими образами — „Боротьба працюючих мас з визиском і поневоленням". Виглядало це так: дрібні ремісники й селяни, що працюють при своїх варстатах праці, не знають капіталістичного визиску; але ідилії приходить кінець; промисловий капіталізм розвивається і поволи захоплює в свої лабети людскість, чого наслідком є війна; траґічні наслідки війни штовхають зневірені маси до революції проти експльоататорів, — прихильників „старого режіму"...

Підбадьорені таким видовищем віденські робітники влаштували — зі смолоскипами в руках похід по головних вулицях Відня, при чому державні й комунальні будинки були ілюміновані.

Слідуючого дня вранці учасники Олімпіяди дефілювали перед членами конґресу. Серед робітничих „олімпійців" видно було делеґації анґлійців, французів, німців, чехів, болгар, мадярів, лотишів, шведів, китайців і т. д. Під своїм прапором ішли й віденські українські спортовці й делеґація українців з Чехословаччини.

На червоних прапорах Соц. Інтернаціоналу були відзначені національні барви всіх народів, між ними й українські жовто-блакитні барви. Чотири години рядами по 12 осіб, ішли учасники Олімпіяди з піснями й музикою та вигуками привітів під адресою членів конґресу, що слідкували за походом, стоючи на сходах перед віденським парляментом.

Серед українських учасників конґресу, крім названих уже в „Ділі" делеґатів У. С. Д. Р. П. (Вел. України) й У. С. Р. П., перебував також член У. С. Д. П. д-р Володимир Старосольський зі Львова. Українські делеґати займають на конґресі окреме, призначене для них місце, під написом „UKRAINA". Між українськими учасниками Олімпіяди присутні м. і ґен. В. Петрів з Праги.

О. К.

——o——

До чого воно йде?

Під увагу шкільній владі і громадянству Бережанщини.

(На марґінесі закінчення шкільного року в бережанській ґімназії).

При державній ґімназії з польською мовою навчання в Бережанах існують паралельні, так зв. утраквістичні відділи. Управа ґімназії є спільна для обох відділів. Перший іспит зрілости в утраквістичних відділах відбувся ще 1913 р. Ще тоді почали були наші парляментарні чинники акцію у напрямі відділення цих відділів та створення з них окремої ґімназії з українською мовою навчання, бо фреквенця українців у наших відділах давала запоруку на майбутнє, що така ґімназія має всі дані на добрий розвиток. Компетентні чинники приобіцяли позитивне вирішення наших старань і реалізацію свого приречення визначили, коли не помиляюсь, на шкільний рік 1915-16.

Та прийшла світова війна, а згодом дальші події і ми не дочекалися здійснення наших слушних домагань. Лишились ми з цим, що мали. А в дальшій консеквенції шкільної політики почались нові реформи в ділянці мови навчання, які цей утраквізм обмежили до мінімум.

Але навіть і цей наш стан посідання в бережанській ґімназії, як це від довшого часу обсервуємо, є декому сіллю в оці. Від якогось часу наше громадянство, схвильоване долею утраквістичних відділів, зі страхом глядить на їхнє майбутнє. По всяким зовнішнім познакам маємо враження, що п. дир. Райтер змагає до зліквідування цих відділів.

У цьому році закінчено шкільний рік, як звичайно. Та всеж таки маємо знову кілька дуже яскравих фактів, яких заінтересовані батьки може як слід і не розуміють.

Декілька дівчат, що покінчили сему клясу вселюдної школи, здають у цьому році вступні іспити до IV. кл. ґімназії. Управа ґімназії приймає подання і допускає дівчата до іспиту. У висліді одні здали до III. кл., інші до IV. кл. Та коли зголосилися до впису, п. директор заявив, що дівчат, які здали до III. кл., не приймає з причини браку місця, хоч ґімназія є коедукаційна, хоч по інших клясах є теж учениці. Чим пояснити такий поступок п. дир. Райтера? Коли не самоволею, то бодай чимсь у цьому роді.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. ЛИПНЯ 1931.

Е. ПАПРИКА.

„Ойс шмедрес".

Гумореска.

А ще кажуть, що ми антисеміти!

Брехня. Можна сказати: наклеп!

Докази?

А жидівські написи на гривнях — забули?

А театр — рахувати мистецтво? Тут вам і „Мірале Ефрос" і „Жидівка Вихрестка" й опера „Жидівка". Хто створив таку досконалу креацію Елеазара, як не Коссак? (Той Коссак, який, завдяки нашій суспільності, ще донині грає... Лазаря).

А возьміть економічні відносини. Загляньте до бюр Нар. Торговлі чи інших Повіт-союзів, які там доставці сидять? Думаєте, Ріф-Кабилі?

А як кооператива перестане давати товар на кредит, то до кого йдемо (але вже з грішми)?!

А може скажете, що ми завидуємо їм їхнього богатства?

Брехня! Бо чи чули ви колинебудь, щоби до вас жінка присікалася, а Файнбубова має нові бутони, Флісерова дістала кримське футро і т. д. — Зате, хай тільки дружина вашого приятеля дістане в роковини, коли вона його „ущасливила", якунебудь дрібничку — зараз маєте вдома пекло.

Якщо і є у вас які антисеміти, так це самі жиди! Так, жиди! Бо чи чули ви, щоби наш „христіянин" лаяв коли так жида, як жид свого конкурента? Кольок би стільки на світі не стало. Або возьміть таке: грає Україна з Гасмонеєю. Якийсь симпатик Гасмонеї раз-у-раз кричить: Браво Штаерман! Як довго Штаерман не стрілив ґоля, все впорядку, симпатики України тільки підсміхаються. Якже Штаерман стрілив свою бомбу, симпатик України не видержав і каже: Той рудий жид мусить бути братом Штаермана, що так за ним розпинається. Страшенне обурився рудий на таку зневагу і заскаржив симпатика України до суду. Суддя, видно, станув на тому становищі, що якби його хто назвав братом Штаермана, то він би також образився і видав вирок: три дні зі заміною на гривну.

Чи це можливе у нас? Чи ви образилисяб, якби вас хто назвав прим. братом Підлісецького?

Може загально ми й недолюблюємо жидів, але індивідуально так, бо кожний з нас має свого жидка, з яким його вяжуть якісь ближчі відносини і він навіть тішиться у вас неабиякою симпатією. А яка любов краща? — спитайте жінки. Скажіть їй: загально жінок я страшенне люблю, можна сказати: в солому за ними скочив би, але так індивідуально, то... при чому, глянувши на неї, зробіть гримасу... Побачите, що буде.

Тому не дивуйтеся, що і я маю свого жидка. Швець — вибачте за слово — полатайко, Шая називається. А мусите знати, що між шевцями бувають часом сильні індивідуальности. З німецької літератури знаємо вже про поета Ганса Сахса, що мав вивіску: „Майстер шу(г) уні діхтер дацу". Або в нашому містечку є швець, можна сказати, передовий чоловік у повіті. Спитаєте його бувало: Костю, а хто був нині в читальні з інтеліґенції, то він вам зараз скаже: „Ну, я був, був льокай від грабйого, був акушеркін чоловік, „оґльондач", професор, меценас, було нас досить. Або прийде якесь національне свято, то він обовязково промову, а на закінчення: сказав наш великий „евґеній" Тарас Шевченко і... ту залежно від свята відповідну цитату з Кобзаря.

Правда, бувають між ними і всякі Баті, але в семї не без виродка, і самі бачимо, як солідарно цілий шевський світ протестує проти цієї закали 20-го століття.

Мій Шая також неабияка індивідуальність. Його любимий коник — це реліґія. Знає Талмуд; бувало, прийде, то вияснить мені значіння всіх жидівських свят: що таке Кучки чи Гаман. А все жалується: „Думаєте, що то тільки ваші панотці занедбують науку реліґії в школі? Прийдуть раз на піврічча, повписують ноти до каґальоґу та й по всім. У нас те саме. А наслідки з того страшні. Питаю раз свого Шльому (ніби синка), коли зіслав Господь Мойсеєві 10 заповідей, то він відповідає: За Яна Казімежа". — Сильно реліґійний чоловік був отой Шая.

Аж раз приносить Шая мої черевики в пятницю вечором.

Шая, — кажу, — таж шабаш зайшов.

Який там шабаш! Реліґія — то опій для трудового народу! Сказав і пішов...

Страшенне мене збентежила така „смена вех", хоч уже був час до того привикнути, бо раз-у-раз читаєш заяви, що, мовляв, з „Крутими Шляхами" не маю нічого спільного. Але по якімсь часі такий наш „сменовеховець" надумається й оправдується: Я справді писав, що не маю нічого спільного, але не писав — що не буду мати... і все в порядку. — А Шая ні з місця.

Вияснив мені причину щойно його челядник: Як, каже, у мого „балабуса" (майстра) вмерли батько, то він сидів „шіве" (на покуті); тому так довго до вас це приходив. — А на восьмий день пішов до божниці на „кадиш" (поминки). Такому чоловікові, що має „кадиш", належаться в той день великі почести. Його саджають на перше місце, дають тримати тору і т. д. А що мій „балабус" бідний швець, то наш „ґабе" (старший брат) навіть не звернув на нього уваги і він стояв у кутику — якби в нього не був жаден „кадиш". Така зневага страшенно заболіла Шаю, він вийшов з божниці страшенне лютий, і прийшов додому та плакав зі злости. Потім трохи успокоївся, взяв табличку, що Шльомко вчився на ній писати, намалював на ній божницю і каже до жінки: Як я буду „ґабе", то отут буде моє місце (очевидно перше), а тут буде сидіти мій приятель Іцко Спух, а коло нього мій „сандик" (кум) Сруль.

— Що? Такий „ґаneф" Сруль буде на такім місці сидіти? — зарепетувала нараз жінка Шаї. — Не буде!

— А я тобі кажу, що буде.

— А я кажу, що не буде.

І пішло стрижене-голене. За багато було вже цього Шаї, не видержав, плюнув на табличку, „ойс шмедрес" (геть з божницею) каже і стер свою божницю.

Від того часу змінив свої переконання...

— Опій для трудового народу — каже.

В минулому році управа гімназії проголосила, що вступні іспити до І. кл. гімназії будуть переведені лекційною системою. Таке зарядження може видати тільки Кураторія Л. Ш. О. Тимчасом п. директор зарядив здавку системою лекційною на власну руку. Інтересовані батьки кандидатів внесли протест-жалобу до К. Л. Ш. О. і хоч Кураторія признала слушність батькам та позитивно вирішила їхню жалобу, то проте іспит лекційною системою таки переведено. Питаємо: по чийому боці більша влада та авторитет? Хто кого повинен слухати?

В цьому році відбувалися вступні іспити до І. кл. звичайною, не лекційною системою. До вступних іспитів до І. кл. зголосилося в утракв. відділі біля 43, у польському біля 60 учнів. В утракв. відділі здало 24, у польському 39. Коли приглянемося процентовому відношенню, то число перепавших учнів в українському відділі є жахливе! Але змагання йде. Бо знаємо з практики, що коли вже в І. кл. число учнів таке мале, то скільки з них дійде до VIII. кл? А тоді? Комасація!

На цю обставину вказують ще такі факти.

Термін вношення подань про допущення до вступного іспиту до І. кл. обмежено до 15. червня. Хоч звичайно бувало, що такі подання вносилось включно до дня самого іспиту, себто майже до одного з останніх днів червня. Коли знаємо, як повільно рішаються наші селяни в такій важній справі, чи післати дитину до гімназії, а ще в сучасній фінансовій скруті, то зрозуміємо, що відібрання їм тих двох тижнів речинця грає дуже велику ролю. Очевидно, зі стратою для нас. У висліді — зменшення фреквенції зі села. В цьому році, здається, вписи повинні були тревати до 24. VI. Очевидно, що можна приняти і пізніше, „з ласки", але повинно бути постійне правило. Тоді не буде жалів і нарікань.

В минулому році видав п. директор дуже оригінальне зарядження. Учні, що з кінцем року стояли лихо з 4-ох, а навіть 5-ох предметів, могли здавати весь матеріял з цілого року і в той спосіб поправити собі ноту та перейти до наступної кляси. Зарядження це незгідне з істнуючими приписами. Було це для учнів, признати треба, милою несподіванкою. Можна це пояснити теж хіба тим, що п. директор хотів, щоби учні більше навчилися. Що правда, в Бережанах „фама" голосила, що зарядження це мало свою скриту ціль: ішло в цьому випадку теж про ратування з прикрої ситуації одного учня, який в науці дещо слабший, але... є свояком чи вихованком п. директорової.

Зате вже в цьому році п. директор поступає відмінно. Не „піклується" вже так долею слабих учнів. Про поправлення ноти з 4-ох чи 5-ох предметів вже нема й бесіди. Коли учень стояв зле хочби з двох предметів, то одержав злу ноту на свідоцтві з обох. Не було промоційних іспитів з двох предметів (хоч і тут виїмки не виключені) — тільки з одного. І коли в минулому році п. директор був в очах слабих учнів добродієм, то в цьому році учні бачили у свому директорі людину, що тільки чигає на те, щоби „злапати" учня. Бо, очевидно, учні, сподіваючися, що в цьому році буде також система як і в минулому, вже заздалегідь підготовлялись до здавок з цілого матеріялу. Та вийшли на цих сподіванках копсько. Але п. директор, коли йому дійсно лежить на серці доля учнів, повинен був попередити їх, що в цьому році такої „гратки" не буде. Цього він не зробив. А у висліді великий відсоток двійок переважно з двох предметів у вищих клясах. Попередити учнів на початку року або бодай на початку другого курсу — булоб не тільки педагогічно, але навіть булоб гуманно і по батьківськи. Врештою таке повідомлення булоб і зайве, колиб поступалося згідно з приписами Кураторії.

Та у п. директора нема правила без виїмків І коли це потрібне — навіть у свому оборонному зарядженню знайде фіртку. Бо ось в цьому році знайшов цікавий спосіб ратунку для згаданого вгорі пупіля. На велике здивування всіх допущено його до іспиту доповняючого(!) по феріях, хоч учень цей не хорував, а в останньому часі не абсентувався. На якій отже підставі знайдено для нього такий вихід — це залишиться загадкою п. директора. Огірчення між товаришами „пупіля", що хоч і більше вчились і більше вміли, а все таки перепали — є цілком зрозуміле. Цікаво булоб, який був би вислід, колиб при доповняючому іспиті еґзамінувала його дійсно безстороння комісія. Тоді побачилиб ми, що цей учень вміє.

Ще одна цвітка цеї дивної системи. Один з учителів історії захорів та з кінцем року довший час не був у школі. В результаті учні не мали змоги поправити собі нот у цього професора в свому часі. Їх не допущено до промоційного іспиту, бо до історії приєднався ще другий предмет. Но, а промоції з двох предметів нема.

Не знаємо, якби це виглядало, колиб батьки покривджених учнів внесли жалобу до Кураторії з представленням цієї справи. Сподіємося, що Кураторія таку жалобу вирішилаб позитивно. В цьому напрямі маємо вже докази. Самоволю п. директора Кураторія скоротила. Маємо на думці злу ноту (одиноку!) і то з ґімнастики на

річному свідоцтві учениці Б. з VIII. кл., яка навіть з цього предмету не була іспитована. Та на зажалення батька до Кураторії зла нота була негайно рівнож без іспиту поправлена на „добре"! Хоч не імовірне, але правдиве. Була це добра наука для п. директора, але проте він іде дальше вперто своєю дорогою.

При кінці ще про одно явище, якого не розуміємо. Учні мають злу ноту з одного предмету. Одних з такою нотою перепускається до вищої кляси, інших ні. Яким це робом діється?! Що є мірилом такого вирішування справи — не знаємо.

Збираючи цих кілька відірваних фактів, запитуємо ми, батьки, заінтересовані долею наших дітей, куди і до чого прямує така дивна система (коли таку змінливу поведінку взагалі можна назвати системою)? Чи до т. зв. ловлення учнів та давання двійок, чи — скажімо отверто — до ліквідації утраквістичних відділів?

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. ЛИПНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ

З ПРОБЛЕМ ЛІТЕРАТУРИ.

Домагання сучасного інтеліґента.

Не пишемо критики нашої літератури і тому не вважаємо доцільним доказувати її недостачі та вказувати на домагання сучасного інтеліґента, що хотів би в якнайбільшій мірі находити в рідній літературі матеріял зближений до переживань із його сучасного життя. Ті переживання є дуже незясованою сполукою явищ рідної буденщини — своєрідних обставин, людей, звичаїв, історичної традиції, суспільно-політичних актуальних питань, любови рідного краю і бунту проти провінціяльних умовностей — і подій із широкого чужинного світа, що вливаються в наше річище через особисті взаємини з чужинцями та чужими осередками культури, через літературу, пресу, кіно або силою самої туги за новими краєвидами та обріями.

Нація матеріяльно небагата політичними обставинами приневолена жити власним життям, без невпинних взаємин із далекими суходолами та морями, звертається сильніше, ніж інші нації до літератури як до тої царини, що може заступити їй подих свободи та дати пережити в уяві те, що інші багатші нації находять у безпосередній формі: у торговельних зносинах із чужиною, в кольоніяльній політиці, подорожах або в дуже активній діяльности в ріжних ділянках науки, що доводить до винаходів і відкрить. 90 відсотків нашої літератури повстало із роздумувань над незавидною долею нашого народу і 90 відсотків її суму мало свою причину в тому, що поети не находили на цю долю іншої ради як надію, при всій безнадійности свого настрою.

Післявоєнна та післяреволюційна реакція проти суму та безнадійности мало ріжниться від духового знесилення попередньої доби, байдуже, чи вона виходить від комуністів, які вірять бадьоро у переможний прихід усесвітньої революції чи від націоналістів, які своїми літературними співами гадають приспішити перемогу національної республики або гетьманату. Щораз частіше, все ще читаємо боєві строфи про творчий труд пролетарського колективу та простягнені крила вірлиних національних прапорів і надалі як у добі плаксивого сентименталізму, народництва, хлопоманства та модного соціялізму від усіх цих строф, оповідань і статтей, що допомагають нам розяснити ці календарські ідеї віє страшним сумом.

Не тільки гумор, але навіть звичайний погідний настрій пересічного европейця, що раз на тиждень уміє полишити свої домашні клопоти дома і находить усміх, дотеп і глуз для своїх слабощів є в нашій усій сучасній літературі такою самою рідкістю як справжній глибокий песимізм, характеристичний для багатьох великих письменників, що відчували на собі проклін якоїсь духово знесиленої доби або власної зневіри в людину.

Одні соромляться проявити свій природний здоровий гумор виплеканий південнішим підсонням і широчіню наших степів, щоби, мовляв, не зробили їм докору, що в такий преважкий для народу мент вони не беруть участі в його національній жалобі; другі соромляться зaридати з усієї наболілої душі, щоби не зустрітись із докором, що відбирають віру громадянству в воскресення сонця... і кожний із письменників, а навіть критиків споглядає невпинно на свою святошну авдиторію то пускаючи розсудливо сльозу на занадто веселу фразу то добуваючи, після зітхань над нашими злиднями, боєве „гурра!"

Наша література розвивається від літ під гіпнозою, дуже обмеженої, занадто мало вибагливої й занадто розсудливої авдиторії. Може нині її розбиток ще важший: на Радянській Україні письменник знає заздалегідь, чого від нього безумовно домагається офіціяльна цензура державної партії, — у Галичині він приневолений щораз частіше йти на патріотичну популярність, що є часто тільки комбінацією надії видати якнайшвидше книжку і найти якнайлекше сюжет, що не домагається ніякого індивідуального зусилля, ніякої обсервації та ніякої літературної підготовки.

З усіх впливів, яким може підлягати письменник нема страшнішого від офіціяльної цензури, незалежно від назв, якими охрещує письменник стан свого натхнення і незалежно від причин, чому йому піддається.

Перейти українській літературі зі світа селянських сюжетів до сюжетів міста не лекше, як перетворити психольоґію селянина в психольоґію інтеліґента. Сюжети із життя міського пролетаріяту здебільша не є в сучасних радянських письменників психольоґічними проблемами, а тільки готовими схемами, тому, що психольоґічна аналіза та свобідна постановка проблем виключена в них принципіяльно саме з огляду на принципи.

Спроби в сучасній нашій літературі знятися на рівень проблем інтеліґента є паралізовані обома її течіями: традиційно-національною і революційно-комуністичною. Представники обох цих течій хотять творити своєрідну власну літературу, не зясувавши собі ясно, чи вона має бути призначена для інтеліґентної кляси чи тільки має бути письменним документом, як вони, письменники, виконують свою суспільну службу.

Думка про те, щоби ця література була справді рідна каже патріотично настроєним

У нас були давніше директори. Всіх їх згадуємо з якнайщирішою пошаною як наших батьків і добродіїв, що вміли покермувати душею молоді. І хоч їм не справляли шумних ювилеїв — память про них не загибає.

Теперішньому п. директорові ні ювилей, ні стипендія його імени, зібрана тяжким грошем батьків теперішніх учнів — такої памяти безумовно не залишить.

Spectator.

Маркіянове Свято на Підлисецькій Горі.

Положення Білої Гори. — Памятник Маркіяна Шашкевича. — Культ поета. — Цьогорічне свято.

„Підлисецька Горо Біла,
Як тебе не бачу,
Так ми сумно, так ми тяжко,
Що мало не плачу!“ —

тужив незабутній соловейко галицького відродження, Маркіян Шашкевич. Було й за чим тужити. Стрімка, висока гора з білого каменя знимається над розлягкою рівниною, поперетинаною жовтими полями, зеленими лугами та темними лісами, і розпочинає високий ланцюг відноги Гологір. А що за вид з тої гори! На захід голим оком видно Високий Замок і Лису Гору та верхи львівсько-томашівського розточа, на північ перебігає око рівнину поза Лопатин аж під поля Берестечка, на сході нестримно глядить око в день поза Броди і Почаїв, а на полудні стримується погляд на безперервнім синім гологірським ланцюгу, що від підльвів. Чорт. Скали біжить гордовито на схід. А тут у стіп розсіяні села: Підлисе, Ожидів, Юськовичі, Кути, Цішки, Олесько, Білий Камінь та інші, що вежами своїх церков, садами перетинають і урізноманітнюють рівнину. А все те покриває при літній гарній погоді прекрасна, нашим лише сторонам прикметна синява, що зливається з величною синявою небосклону в образ неоціненого галицького краєвиду.

Коли оглядаємо такі краєвиди з Білої Гори, то відчуваємо, чому поет так любив Підлисецьку Гору, чому так за нею тужив. Заразом розуміємо, чому „Т-во ім. Маркіяна Шашкевича“ в Золочеві, що поставило собі за ціль ширити культ Шашкевича серед нашого народу, купило частину цеї гори і поставило там памятник поетові.

Памятник цей видимо здалека на кілька миль, коли лише прийдемо на стацію Красне. Є це високий на 14 м. залізний хрест, що стоїть на мурованім камінним цоколі, високім на 6 м., на котрім вирито в камені напис: „Маркіянови Шашкевичови (зам. Шашкевичеви) в 1911 р.“ Був це ювилейний рік — 100-літніх уродин Маркіяна. Тоді й основано „Т-во ім. М. Шашкевича“ в Золочеві, котре завязали околичні патріоти та поклонники поета; на чолі його станули уроженці найближчої околиці з бл. п. о. епис. д-ром Йос. Боцяном (з Буська). Хрестом цим і культом поета займається товариство й надальше та улаштовує що-року здвиг під хрестом, котрий, відповідно до обставин, прибирає ріжний вигляд. Свята ці звязано з церковними обрядами, з богослуженням, яке відправляють священики з околиць під хрестом. А минулого року був на Підлисецькій Горі Преосв. еп. Никита Будка з архієрейською Службою Божою та освяченням свіжо докупленої частини гори; в цім році завитав Преосв. о. д-р Іван Бучко.

Коли в попередніх роках свято складалося з двох частин: з богослуження та з промов, фестину і народньої забави, то цього року мало воно характер чисто церковного свята, бо поза богослуженням золочівське староство на ніщо більше не позволило. Попередніх літ відбувалося Маркіянове свято все в першій половині серпня, по жнивах, а цього року чомусь уже в липні (26. VII.), перед „першим“ і в сам розгар жнив. Це й пошкодило святу, бо фреквенція недописала якслід. Причинилася до цього також надмірна спека, а дуже діймаючо знесення від 15. VII. передполудневого поїзду Львів-Броди, який привозив прогульковців зі Львова і на лінії з цілої околиці по обох сторонах залізничого шляху, а також знесення автомобілевого руху між Золочевом та Олеськом. Тому ті, що були на Підлисецькій Горі в попередніх роках, твердили, що в цім році було далеко менше учасників, майже половину менше, як у 1930 р. Колиб хотів приблизно подати число учасників у цьогорічнім святі, то було там около 5.000 осіб. А колиб ще хотів хтось спеціялізації, то між учасниками переважала молодь обох полів, як селянська так і інтелігентська. Не переборщимо, коли скажемо, підлисецьке свято — це свято молоді. Тим і пояснюється частинно, що архієрейської Служби Божої слухало всього кілька соток людей, а решта крутилася коло буфетів з водою і пивом, вистоювала коло катаринок, де їм папуги і білі миші тягнули „льоси“, вигойдувалася на крикливій каруселі, або ульокувалася в холодочку ліса-молодинку, де парами чи мішаними товариствами забавлялися підчас богослуження серед співів, гри на гітарах, гармошках і при тим подібних іграх.

Офіціяльної програми свята, як сказано, не було взагалі. Атракцією свята була особа Преосвященого еп. І. Бучка від початку до кінця і біля нього все крутилося. В год. 9. рано приїхав о. епископ серед бандерії з 50 кіннотчиків — ніби козаків пільною стрімкою доріжкою на Білу Гору; через тріюмфальну браму віхів о. епископ на площу, що є власністю „Т-ва ім. Шашкевича“ і станув в асисті духовенства олеського деканату до архієрейської Служби Божої в провізоричній каплиці, що її збудовано під хрестом. Підчас богослуження виголосив о. Пришляк з Підгорець проповідь, яку пробував перервати представник староства, бо промови, мовляв, не було в програмі. По Службі Божій відправлено ще панахиду над могилою похованого біля хреста незнаного стрільця УГА, підчас котрої їздці з бандерії стояли на конях довкола могили і приграввали дві орхестри (з Кадлубиськ і Княжича).

Після закінчення церковного свята була перекуска для духовенства у провізоричному шаласі, підчас котрої орхестра відіграла „Многая літа“. Пополудні відбувалися товариські забави учасників свята під звуки обох орхестр.

С. П.

письменникам утікати від впливів найближчих двох літератур — польської та російської, а намагання надати літературі політуру інтернаціональну приневолює комуністів наслідувати із чужих літератур тільки один тип письменників або один рід сюжетів. В обох випадках письменники найчастіше плекають дуже мало европейський, домодільний виріб літератури своєумними засобами, що не потрібують ніяких чужих прикладів. Оба ці зусилля є понад сили найбільших талантів, бо треба генія, щоби міг поєднати свідому теоретичну програму із мистецьким її виконанням.

При цьому викривлюють у нас само поняття національного та інтернаціонального характеру літератури. Наївний є погляд, що національна література змінює свої своєрідно-національні риси, коли проголошує національні ідеали, ідеї національної свідомости та независимости; це тільки одна з її первісних стадій; не менше наївний погляд, що література дістає риси інтернаціонального характеру проголошуючи ідеї міжнародного братерства, революції та інші загальні соціяльні гасла згідно із програмою міжнародніх зїздів даної партії, що має вплив на цю літературу.

Може істнувати література із найбільше національними рисами і дійти до міжнароднього значіння, стати джерелом впливу на ідеї міжнародньої культури, як напр. французька література XVII і XVIII в.; може істнувати література із такими загальними „інтернаціональними“ ідеями як та доба англійської або еспанської, що черпає свою силу із ідей кольоніяльної експанзії і вплив її може бути мінімальний; зате якийсь один „Вертер“, один Руссо, один Байрон можуть заважити своїм впливом на якійсь частині всієї европейської літератури, без огляду на те, чи цей вплив можна пояснити „бацилем“ такої недуги як неврастенія.

ОСТАННІ ВІСТИ

НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ АНГЛІЄЮ І ФАНЦІЄЮ?

Велике здивування в політичному світі викликало перервання переговорів між французьким Банком і англійським Банком у справі позички для англійського Банку. Представник англійського Банку Кіндслей, який переговорював у Парижі в справі позички, відїхав у середу 29. липня ц. р. до Льондону, щоб зясувати умовини позички французького Банку. Французький Банк годиться здисконтувати короткоречинцеві зобовязання англійського Банку до висоти 2 і пів міліярда франків. Англія знову бажала би, щоби французький Банк уділив позички у формі допомоги і щоб офіціяльно не згадувалося за позичку. Тому між французьким Банком і англійським Банком дійде до порозуміння щойно тоді, як англійський Банк офіціяльно попросить фр. Банк уділити йому позички

Французька преса пише, що французька позичка англ. Банкові вяжеться безумовно з політикою Франції. Тому виринає питання, чи інтерес Франції вимагає, щоби фр. капітал помагав англ. Банкові саме тоді, як англ. капітал ратує скрутне положення Німеччини. Якщо отже Франція буде ратувати за посередництвом Англії Німеччину, тоді не осягне цих користей, які би осягнула з безпосередньої допомоги Німеччині.

МЕКДОНАЛЬД ВЕРНУВ ДО ЛЬОНДОНУ.

В середу 29. липня ц. р. прем. Мекдональд відїхав в год. 10. рано військовим англ. літаком до Льондону. Його супровожали ще два англійські військові літаки. Прем'єра Мекдональда прощали дуже сердечно канцлер Брінінг і мін. Курціюс з вищими урядовцями міністерства закордонних справ та англійський амбасадор з урядовцями амбасади. Мін. Гендерсон відїхав теж в середу, але поспішним потягом.

ПОЖЕЖА ЛІТАКА.

З Вильна повідомляють, що литовський військовий літак, який їхав у напрямі Завіяс біля литовсько-польського кордону нагло почав горіти. Один летун вискочив з горіючого літака і щасливо злетів легкопадом на землю на кількадесять метрів від границі на литовській території. Був це обсерваційний літак, що брав участь у військових вправах.

ЦЕПЕЛІН ЗАВЕРНУВ З ДОРОГИ ДО ПІВНІЧНОГО БІГУНА.

До Берліна в четвер 30. липня ц. р. вранці надійшла радіотелеґрама з покладу корабля „Резолюте“, що Цепелін був віддалений в середу 29. липня ц. р. на 410 морських миль від островів Шпіцберген. Найновіші вістки подають, що Цепелін завернув з дороги до Ленінграду.

ГРАД І БУРІ НА ВОЛИНІ.

З Берестя н. Бугом надійшли вістки, що в середу 29. липня ц. р. буря з градом і дощем знищила біля 600 гектарів землеплодів на терені громади Висоцьке, столинського повіту і нанесла шкоди на 100.000 зол. Крім того знищених богато домів, де вітер позривав дахи. Також села Давидгород, Берегів, Рудня, Людня і Черебергів дуже ушкоджені. Град знищив землеплоди на 2.000 гектарів. Біля Давидгорода вихор повиривав з корінням старі дуби. В селі Давидгород вибила буря 1000 вікон. Шкода виносить понад 200.000 зол.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 9·06·50—9·07·00, канадійський долар 8·97·00—8·97·00, чеська корона 0·26·50—0·26·75, австрійський шілінґ 1·25·50—1·26·00, румун. лей 0·00·00—0·00·00, французький франк 0·34·75—0·35·00, швайцарський франк 1·73·00—1·73·10, фунт штерлінгів 43·50·00—43·80·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 0·00·00—0·00·00

Золото: 20 корон 36·80·00—37·00·00, 20 франків 35·00·00—35·20·00, 20 німецьких марок 00·00·00—00·00·00 10 російських рублів 47·00·00—47·20·00.

Срібло: Австрійська корона 0·36·00—0·36·50, 5 австрійських корон 2·00·00—2·10·00, австрійський фльорен 1·00·00—1·05·00, російський рубель 1·60·00—1·65·00, копійки за рубель 0·80·00—0·85·00.

—o—

НОВИНКИ

Свято на Маківці. В неділю, 2-го серпня 1931 р. відправить доооколичне духовенство заупокійне богослужения по полеглих на горі Маківці. Всі Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил повинні на цей день зорганізувати поїздку на Маківку, а доооколичне громадянство взяти в цих великих роковинах якнайчисленнішу участь. Учасники львівської прогульки мають до суботи — 1. серпня зложити в Земельнім Банку Гіпотечнім, вул. Словацького ч. 14, в урядових годинах квоту зол. 8·80 на оплату залізничої карти до Тухлі. Більша скількість учасників запевнює 25% знижку. Львівська прогулька виїде в суботу в год. 17·05, а верне в неділю год. 21·25. Ніхто не повинен пропустити нагоди поклонитися Тіням Полеглих на Маківці! — **Т-во Охорони Воєнних Могил.**

— **Завалилося 4.000 домів.** З причини зливних дощів і повіни, які навістили околицю ріки Ян-це в Китаю, завалилося в Нанкіні 4.000 домів і 10.000 людей осталося без даху. Інші міста, положені над цею рікою, також дуже потерпіли.

— **„Кубанський Хор".** У звязку з новинкою під цим наголовком в „Ділі" з дня 28. липня ц. р. дістаємо від одного нашого громадянина з Ходорова такі уваги: „Серед безлічі ріжного рода театральних імпрез, що блукають від одного міста до другого, треба відмітити появу на наших землях „Кубанського Хору" (?) під проводом Полякова. Попавши несподівано на концерт цього хору в м. Ходорові, до кінця програми висидіти я не міг, бо балаганщині й ординарности здавалося кінця не буде. Треба мати чимало — делікатно кажучи— відваги, щоби чотирьом львівським лявкам-гітаристам і одному співакові (бувшому хористові Котка), отже всього пяти особам, реклямуватися як „хор" та прибирати назву „Кубанський", коли ні один член цієї кумпанії про Кубань не має найменшої уяви. Варта перестерігти наше громадянство, щоб не сподівалося дійсно почути співу кубанських козаків і потім не розчаровувалось. Цей „Кубанський Хор" під проводом Ювика Полякова походить мабуть з львівського передмістя Замарстинова і ніякої артистичної цінности собою не уявляє". — З іншого знову джерела зачуваємо, що це „Циганський Хор", який скомпромітувався у Стрию. перехрестився у Ходорові на „Кубанський". В усякому разі хористи — такі самі „цигани", як і „кубанці". Зрозуміло, що хотять вони їсти і шукають прожитку горлом, але навіщо піддурювати людей?

— **Поворот дітвори з оселі.** Цеї суботи (1. 8.) вертають дві групи шкільних дітей з оселі. Одна група в числі понад 60 дівчаток вертає з Милования, а друга (около 40 осіб) з Коршова. Рівночасно виїзджає на 4 тижні третя група (около 70 хлопців) до Милования. Т-во „Вакаційні Оселі" рівночасно висилає шкільну міську дітвору в часі ферій на село для поратування здоровля. Це діти в більшости з вогких сутерин, з темних міських подвір. А цього року Т-во в 25-ий рік свого істнування важилось вислати аж три групи і то саме тоді, коли воєвідство відмовило Т-ву якоїнебудь субвенції, хоч 27 подібним товариствам польським та жидівським дало грошеві допомоги. А Т-во орудує лиш грішми з добровільних датків. Тому воно відкликується до жертвенности громадянства: просить вступати в члени Т-ва (річна вкладка 2 зол.) та присилати добровільні датки на руки скарбнички, пані Паньківської, Львів, вул. Чарнецького ч. 24.

— **В Тернополі відкрили будівельно-технічне бюро** інжинір-архітект Ярослав Соневицький враз з будівничим Андрієм Фаленднишом. Інж. Соневицький — це одинокий архітект в Тернополі та на Поділлі, який є уповажнений виготовлювати та підписувати пляни церков, Народніх Домів, читальняних домів та всяких інших будівель, яких пляни вимагають затвердження воєвідського уряду. Дотепер бувало часто, що такі пляни виготовлювали інжинири чи будівничі до цього неуповажнені, внаслідок чого такі пляни лежали цілими місяцями у воєвідствах, а вкінці вертали незатверджені. При кінці згадаємо, що оба панове, Соневицький та Фаленднш, це свідомі наші громадяни, які заслуговують на повну нашу підтримку.

— **Беконарня в Золочеві.** Вивозова фірма Оскар Робінзон з Бигдощі будує в Золочеві велику різню (беконарню), що буде вивозити бнті безроги (бекони) за границю. Будують цілий ряд будинків з машинами та іншим новочасним уладженням. Биття безрог обчислене на 2.000 штук тижнево. Скористає на цьому не тільки золочівський маґістрат, що винаєндував фірмі Робінзон часть міської різні за грубі гроші, але й доооколичне хліборобське населення, головно з повітів золочівського, зборівського і брідського.

— **Пожежі.** В Черкасах, пов. Львів, вибухнула пожежа в загороді госп. В. Змія. Вогонь був великий, бо на ратунок приїхала пожежна сторожа аж зі Львова. Згоріло 9 будинків з цьогорічним збіжем і сіном. Шкоду обчисляють на 50.000 зол.

— **Самогубство засудженого на смерть.** У вязниці в Чорткові сидів Йосиф Козачок, селянин з Вербівця, пов. Теребовля, засуджений на кару смерти за убивство своєї рідні, зложеної із 6 осіб. Оборонець Козачка зголосив касацію і Найв. Суд зніс цей вирок і приказав перевести нову розправу. Козачок не хотів уже чекати на новий суд і сам відобрав собі життя.

— **Надпродукція інтелігенції в Німеччині.** Про надпродукцію німецької інтелігенції свідчить факт, що в самих Сх. Прусах є 50.000 безробітних з академічною освітою. Тому що число студентів зростає з року на рік, їх вигляди дістати заробіток після скінчення студій щораз менші. Так само мається справа в інших німецьких краях.

— **Сезон конфітур** вже зачався і кожна господиня старається зберегти на зиму якнайбільше полуниць, суниць, черешень та інших ягід. Цей присмак дуже здоровий, бо складається з овочів і цукру, які змічняють орґанізм не тільки фізично, але й умово. Науково доказано, що конфітури відживляють наші клітини та кости так само як і наш мозок. Крім того конфітури причиняються до домової ощадности, бо надаються до булки на друге снідання для дітей, за-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. ЛИПНЯ 1931.

ІНЖ. В. ПРОХОДА. 6)

Українське сокільство за кордоном.

(Докінчення.)

Але не тільки в ЧОР працюють українці на сокільській ниві. Прояви сокільської діяльности слідно й в Югославії. Так повстала в цьому році сокільська орґанізація у Великому Бечкереку біля Банату. Ця орґанізація покищо здобула назву „Українсько-Кубанський Сокільський Хор", але треба сподіватись, що в майбутньому вона прийме назву „Український Сокіл", замісць запропонованої їм назви „Руско гнездо". Минули вже часи, коли українці працювали для слави й величі москалів і вже хіба не повернуться. Хай росіяни працюють самі для себе, а українці мусять працювати, наскільки вони є справжніми соколами, для свого народу. Про велику-ж славянську ідею ми будемо говорити з росіянами тоді, коли вони станують на справжній ґрунт сокільської ідеї, раз назавжди відмовляться від свого імперіялізму й подадуть нам руку як рівним собі українським побратимам, а не „малоросам", бо останки „холопского малоруского племени" вимирають, а на їх місце приходять свідомі своєї національної гідности українці, які бажають своє життя творити так, як вони хочуть і розуміють, а не так, як їм буде наказано з царської чи комуністичної Москви. В цьому році наші соколи у Великому Бечкереку брали участь у здвизі Банатської Сокільської Округи, де пісні українського сокільського хору передавались через радіо. Можна сподіватися, що під проводом побр. М. Мельничука там оснується гніздо „Українського Сокола", який дасть імпульс до орґанізаційної праці наших соколів, розпорошених по цілій Югославії. Ми переконані в тому, що наші югославянські побратими, правдиво розуміючи засади сокільської ідеї, зрозуміють і наші змагання. Для славянської взаємности ми з радістю будемо співпрацювати з кожним славянським народом, забувши про неодно, але при умовині цілковитого визнання за нами права на вільний національно-державний розвиток та підтримки наших визвольних змагань.

І в далекій Арґентині повстало товариство „Український Сокіл" в Буенос-Айресі. На установчих зборах цього товариства було 33 побратимів. Будемо сподіватися, що йому не забракне й сестер. На голову обрано побр. М. Заболотного, а на начальника побр. інж. Йосипа Шкеду. Побр. Шкеда був у свій час начальником подєбрадського „Українського Сокола". Він скінчив шеститижневий курс руханки чехословацької сокільської громади в Празі в 1928 р. Його активна діяльність у подєбрадському „Соколі" є запорукою того, що праця буенос-айреського „Українського Сокола" піде по належному шляху.

Так на руїнах старого життя навіть в далекій чужині творяться нові національні сили, руху яких не зупинять ніякі намагання наших „приятелів". Не зважаючи на все те, що діється в краю, українське сокільство як на своїх землях, так і на чужині, виборює собі, а разом з цим і свому народові, кращу долю. *Майбутнє залежить від нас.* Тому й на чужині українське сокільство мусить працювати і в своїй праці памятати на моральний наказ подєбрадському „Українському Соколові", нашого вихователя, побратима Йосифа Тругляржа. Він писав: „Коли вірите в майбутнє і в свободу свого народу, підготовляйте її. Перш за все кожний з вас сам у себе, власним вихованням. Сильних; дисциплінованих людей, що не дбають про власні інтереси, а дбають лише про добро загалу, буде потрібувати той мент, коли проб'є година вашої свободи... Хотів би, щоб ви, вертаючись до вільної своєї Батьківщини, принесли до неї те, що ми маємо найдорожче — сокільство. Бо воно вчить дбати про загал, про добробут усього народу, стоїть понад політичною боротьбою і вузькою партійною правовірністю. Ми, славяни, з своїм нахилом до анархізму, до партійного ортодоксалізму, особливо потрібуємо такої орґанізації"...

Як уже було зазначено, VIII. Всесокільський Здвиг покликав до життя обєднання всіх українських сокільських орґанізацій на еміґрації в Союз для спільного виступу українського сокільства на цьому здвизі. Але потім внаслідок того, що праця сокільських орґанізацій у Брні і Пшібрамі підупала, в складі Союзу залишився лише подєбрадський „Український Сокіл". Отже не було реальних підстав для істнування Союзу, а тому він був зліквідований 27. жовтня 1929 р. Всі зобовязання Союзу й майно перебрав подєбрадський „Український Сокіл". Одначе тепер, у звязку з відновленням сокільської праці у Брні, з оснуванням сокільського гуртка, а в недалекому майбутньому й товариства в Ржевніцях, у звязку з проявами українського сокільського життя також в інших містах ЧСР, як напр. в Градці Кралове, а також з витворенням українських сокільських орґанізацій поза межами ЧСР, як в Югославії, так і в Арґентині, є реальна потреба в створенні заступництва українського сокільства за кордоном, себ-то у відновленні діяльности Союзу українських закордонних сокільських орґанізацій.

Наближається час IX. Всесокільського Здвигу, присвяченого памяти 100-ліття з дня народження основоположника сокільства д-ра Мирослава Тирша. В це велике свято не лише европейського, але й світового значіння і ми, українські соколи, за всебічною матеріяльною і моральною підтримкою всього нашого громадянства без ріжниці політично-ґрупових і партійних переконань, мусимо показати, наскільки ми виконали заповіт великого славянського учителя, наскільки ми підготовлені до охорони своєї доброї справи, оборони чести і власного добробуту, забезпечення поступу та виборення кращого майбутнього й відновлення слави свого народу. Не боімося того, що нас буде не багато. Одиниці сильних, дисциплінованих людей, що дбають не про власні інтереси, але лише про добро загалу, обєднані спільною великою ідеєю, можуть зробити більше, ніж міліони пасивних обивателів. За нами велика сила — *Правда*. Правда-ж переможе!

Подєбради в ЧСР, 7. липня 1931

—o—

-тупаючи дорожчі річи, а навіть до наглих при- -ять. Для несподіваних гостей далеко краще подати чай з конфітурами, ніж посилати до скле- -у за тісточками та іншими солодощами. Хто записує видатки цілий рік, може переконатися, що одноразовий вклад на смаження конфітур оплачується краще і виходить дешевше, ніж безнастанне купування по склепах.

— **Важне для Вп. старшин резерви. Фірма Віттельс, Львів, вул. Рутовського 7.** повідомляє, що у- -заштувала у власній управі, спільно з визначною фаховою кравецькою силою, — заведення для мундурования старшин П. В. та виконує на міру вибагливі старшинські вбрання з першорядних матеріялів бельських фабрик, беручи повну гарантію за зразкове, солідне та точне виконання. Продовж 14 днів рішила фірма **Віттельс, Львів Рутовського 7.** виконати старшинський мундур для реклями за ціну 200·— золотих.

—o—

СПОРТ.

Недільні змагання.

В найближчу неділю (2. серпня) розіграє Україна відплатні змагання за мистецтво А-кляси з Гасмонеєю. Змагання цих дружин, що все були атракцією для спортовців Львова, відбудуться на грищі Гасмонеї за Личаківським парком. Початок: год. 5. попол. Крім того за мист. А-кляси грають: II. Сокіл-Польонія у Львові, Чорні I. Б.-Лехія I. Б. у Львові, Погонь (Стрий)-Ресовія у Стрию і Ревера-Світезь у Станиславовові. — У грах за мистецтво Ліґи стрінуться: Чорні-Лехія у Львові (грище Чорних, де буде вже віддана до вжитку нова залізно-бетонова трибуна на 1.800 осіб), Висла-Поґонь у Кракові і Леґія-Рух у Варшаві.

Калуш. Пролом (Станиславів) — Чайка (Калуш) 7:1 (2:1).

Дня 26. VII. розіграв станиславівський Пролом тов. змагання в Калуші з Чайкою. Пролом, що виступив з 2 резервовими (без Кардаша й Попеля), задемонстрував дуже гарну гру комбінаційну. Виріжнилися з Пролому: Бриндзей, Кернякевич і Росяк; з Чайки воротар і оборонці.

Дуже разила некарність деяких грачів Чайки, що, не знаючи приписів, бралися критикувати рішення судді. А вже гідним напятнування був поступок одного з оборонців на кілька хвилин до кінця змагань. Грачі Чайки мусять зрозуміти, що не всі змагання можна виграти; програну і то з противником на цілу клясу ліпшим, треба приняти зі спокоєм. Не можнаж звалювати її причини на суддю й робити йому цілком безпідставно закиди якоїсь сторонничости.

Впродовж цілих 90 хвиль сильна перевага Пролому, якого оборонці стоять бездільно на половині гриша. Рідкі випади Чайки кінчилися негрізними стрілами. Борота для Пролому здобули Кернякевич (3), Новицький (2), Демянчук і Якібчук. — Суддя п. Андрухович добрий. — Публики около 500.

Т. Л.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 29. VII. 1931 р. масло експортове і десерове пріма 3·50 зол., літра молока 22—24 сот., літра сметани 1·20 зол., копа яєць 4·20 зол.

☦ ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Ференчак Андрій, інвалід, вістун УГА., уроджений 30. III. 1898 р., помер по довгих та важких муках дня 10. липня 1931 р. у Бібрці, проживши 32 роки.

Покійний служив у 1918/19 рр. у бобрецькій сотні 3-го куріня У. С. С. при скорострілах. Брав участь у всіх боях, м. і. коло Бережан і Дарахова, а зокрема визначився у наступі коло Ходачкова. Одначе ці бої потрясли сильно його ніжну вдачу, а вже зовсім добив його вразливу душу відступ УГА. за Збруч. Зараз по переході Збруча він захорів і відійшов до шпиталів, звідки по війні вернув домів тяжко хорим нервово, спаралїжованим, до праці неспосібним інвалідом. Важка хороба не покидала вже його до останніх днів його передчасно зломаного повного терпінь життя.

Дня 11. липня ц. р. громадянство Бібрки та члени УГА. відвели його на вічний відпочинок.

Хай Земля, для якої страдав та жертвував здоровля і життя, пером Йому буде!

Листування Редакції.

Панові О. К. — Відень. За дописи дякуємо, просимо надалі, однак скрипти, писані олівцем не годяться до друку. Завдають багато мороки і йдуть врешті до коша.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 30 липня, година 8 вечором, „Веселий Вечір витає вас", ревія театру „Веселий Вечір".

Пятниця, 31. липня, година 8. вечором „Веселий Вечір витає вас", ревія театру „Веселий Вечір".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукові фільми: „Пісня пустині" та „Скарби Поморя".

КАСІНО: Звукова фільма: „Засуджений зі Стамбулу". (Беті Аммая).

КОЛЬОСЕЙ: „Б. Джонес злодійом" та „Липарі кохання".

ЛЕВ: Звукова фільма: „Хатина вуйка Томи".

МАРУСЕНЬКА: Звукові фільми: „Поворот" та „Мовчазний ворог".

ОАЗА: Звукова фільма: „По заході сонця".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Рай для жінок" (Діта Парльо).

ПАН: Звукові фільми „Помилка батька" (Грета Гарбо) та „Дика орхідея".

ПАСАЖ: „В обороні чести" (Том Мікс) та звукові додатки.

ХИМЕРА: Звукова комедія: „Панна шофером" та додатки.

СТИЛЕВЕ: З приводу реконструкції кіно нечинне.

УПХА: „Донька вожда" (Фред Томсон) та „Лихий чар" (Джон Гільберт).

Програма радіо.

Четвер, 30. липня 1931.

Моравська Острава (263,4) 12·30 Концерт радіоорхестри 17·00 Французька камеральна музика. **Братислява** (278,8) Концерт радіоорхестри. **Рим** (441,2) 17·30—18·15 Концерт солістів. 21·00 Симфонічний концерт. **Прага** (486,2) 19·05 Концерт на мандолінах і гітарах. **Міляно** (500,8) 20·45 „Син марнотравний", опера Понкєлія. **Відень** (516,4) 22·50 Джезбенд. **Мінхен** (532,9) 21·40 Камеральна музика. **Будапешт** (550,5) 17·00 Мадярські твори на віольончелю. 18·10 Орхестра цитристів. 19·50 Мадярські пісні. 21·40 Концерт міської орхестри. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

Пятниця, 31. липня 1931.

Кенігсберг (217,1) 21·10 Симфонічний концерт. **Липськ** (259,3) 14·30 Нова фортепянова музика. 16·00 Концерт симфонічної орхестри. **Бреслява** (325) 19·30 Марпог: „Що має рільник сказати мешканцям міста?" 21·25 Скрипковий речиталь К. Фрайнда. **Букарешт** (394,2) 18·00 Легка румунська музика. 21·00 „Аїда", опера Верді. **Берлін** (417) 19·40 Нова популярна музика. **Рим** (441,2) 21·00 „Ля вія делля Фінестра", лірична комедія Зандоная. **Прага** (486,2) 21·00 Концерт чеської Фільгармонії. **Відень** (516,4) 20·40 Вечір Бетовена. **Будапешт** (550,5) 17·30 Циганська орхестра Відая. **Харків** (937,5) 19·30 Відчит. 20·00 Концерт. **Москва** (1481) 20·30 Відчит.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 30. липня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Варшавський час. 12·10 Концерт з грам плит. 13·10, 14·50 Комунікати. 15·10, 16·00, 16·35, 19·20 Музика з грам. плит. 15·25 Радість діти", відчит. 16·20 „Серед книжок", обговорення останніх видавництв. 16·50 „Практичні користи з науки про вітаміни", відчит. 17·10 Оперові арії, вик. М. Поповичівна. 17·35 „Радіо серед трудової інтелігенції", відчит. 18·00 Концерт солістів. 19·00 Всячина. 19·30 Комунікати. 19·50 Музична гутірка. 20·00 Трансмісія зі Зальцбурга: „Подружжя в тайні", комічна опера 22·45—24·00 Легка і танкова музика з Варшави.

Пятниця, 31. липня 1931. р.

Львів. (380,7) 11·58 Варшавський час. 12·10 Музика з грам. плит. 13·10, 13·20, 14·50 Комунікати. 15·10, 16·25, 16·45, 17·25, 19·40 Музика з грам. плит. 15·25 „Проблеми молоді у сучасній літературі", відчит проф. Штернбаха. 15·45—16·15 Комунікати. 16·30 Мистецький куток. 16·50 Гутірка по французьки. 17·10 Скринька для наймолодших. 17·35 „Вразливість цвітів", проф. Руперт. 18·00 Легка орхестральна музика 19·00 Всячина. 19·20 „Театр на провінції", відчит. 19·55—20·10 Комунікати. 20·15 Симфонічний концерт варшавської фільгармонії. 22·00 Науковий відчит. 22·15—22·25 Комунікати. 22·30—24·00 Легка і танкова музика з Варшави.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Позір, студенти Зборівщини! Повідомляється студентство зборівського повіту, що дня 2 серпня ц. р. відбудуться в Зборові в салі „Рідної Школи", в год. 3. попол. загальні збори Студентської Секції, на які мають обовязково явитися всі товариші (-ки). — **Виділ.**

Замість подяки Всім, що взяли участь і причинилися до звеличання похоронів нашого сина бл. п. **Ізидора Косановського** ст. прав, складаємо 10 зол. на „Рідну Школу". — **Родичі.** 118

Церковне богослуження на могилах на Маківці за Українських Січових Стрільців, які у квітні 1915 р. віддали своє життя за волю України в боротьбі з москалями, відправиться в неділю дня 2/VIII 1931 р. в годині 11·30. Прибувшим у дні 1/VIII ц. р. до Тухлі на ніч буде запевнений нічліг в Тухлі. — **Виділ Філії Товариства Охорони Воєнних Могил у Сколім**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р КОВЦЕВИЧ, адвокат у Богородчанах, пошукує рутинованого концип'єнта, що міг би самостійно вести канцелярію. — Посаду можна обняти зараз, евентуально з днем 1. вересня 1931. 116 1—3

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЕРСЬКІ роботи виконує найдбайливіше — Домбровскі і Розважевскі — Львів, Академічна 2. ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1447 24—?

ОКАЗІЯ. Нова камениця, комфорт, 12 літ вільна від податків, чистий зиск 18 проц. від вкладу 4.000 ам. дол. 15 хвилин від пл. Марійської. — Відомість з чемности: Львів, вул. Валова ч. 5. Склеп п. Павловського. 101 3—10

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1538

СИРОТА по священику, в середнім вічі, пошукує місця до управи дому в місті або на селі, до ведення станції, або до одної двох осіб; займеться також домовим міським господарством. — Вимоги скромні. — Зголошення: **Nowy Sącz — Skrzynka pocztowa 183.** 110 3—3

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ, поручаючі листи, пошукує зараз місця в адвокатській канцелярії. — Ласкаві зголошення приймає з чемности адвок. д-р Мудрецький у Тлустім. 111 3 3

4 ПОКОЇ і КУХНЯ, комфорт, центр міста, вулиця Валова, побіч міської каси, до винайму зараз за місячним чиншом 105 золотих. — Зголошення під „Одноразово 600 долярів". Адміністрація „Діла". 112 2—2

ПОШУКУЄТЬСЯ старшого чоловіка лагідної вдачі, як доглядача до хорого, який є також лагідний. Для доглядаючого ціле утримання і платня по умові. — Оферти з описом життя, потверджені дотичним парохіяльним урядом, на адресу: Дорожинська, Мізунь, п. Вигода. 98 5—5

ФАБРИКА ЕЛЕКТРИЧНИХ ЛЯМП і металевих виробів „GALWANJA", Жулінського 11 а — Тел. 20-54. — Ціни фабричні. 30 9—?

МУЗИКАЛІЯ. „ТАНОК ЛЮБЧИКА" на фортепян Безкоровайного, — в продажі 1 зол. 107 2—5

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Український пансіонат для дівчат

отвирає з днем 1. вересня 1931 р. п. СТЕФАНІЯ ПОГОРЕЦЬКА **в Стрию,** Костюшка ч. 22. Приймається панночки до семинарії або до гімназії. Приміщення в новій з комфортом урядженій хаті в середмістю — харч здоровий, достатний, пять разів денно. Солідна опіка старшої пані. Все за оплатою **по 90 зол. місячно.** На бажання фортепян на місці. — Зголошення приймає і інформації дає до дня 25. серпня 1931 р. п. Стефанія Погорецька **Weldzirz kolo Doliny, poczta loco,** — а потім у Стрию. 82 3—6

КОНКУРС.

Управа Монастиря С. С. Василіянок у Яворові оголошує отсим конкурс на посаду учителя предметів педагогічних, географії і німецької мови. — Зголошення висилати на адресу: Монастир С. С. Василіянок у Яворові.

99 3—3 **Управа.**

Рівенська Українська Гімназія

запрошує кваліфікованих учителів укр. і латин. мов, природи й руханки (спів). Удокументовані подання приймає до 10 серпня Дирекція. Скарбовий заул. 3. 109 2—3

Одиноке на Поділлі уповажнене будівельно-технічне бюро інж. арх. Яр. Сеневицького й А. Фаленданта в Тернополі, вул. Тарнавського ч. 4, виконує пляни і кошториси та переводить будови, реконструкції церков, народніх домів і всякого роду інших будівель. 117 1—3

ЛІЖКА мосяжні і залізні, діточі ліжочка, сітки і матераци, полеві ліжочка ріжної системи у великім виборі та по найдешевших цінах поручає за готівку і на сплати

Магазин Меблів СТАЙЛЬ і С-ка
Львів, Казимирівська 28
Тел. 64—13.
106 1—5

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.